

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 10.1.2007
KOM(2006) 851 v konečnom znení

OZNÁMENIE KOMISIE

**Vyšetrovanie podľa článku 17 nariadenia (ES) č. 1/2003 v odvetviach plynárenstva
a elektrickej energie v Európe (záverečná správa)**

{SEK(2006) 1724}

OZNÁMENIE KOMISIE

Vyšetrovanie podľa článku 17 nariadenia (ES) č. 1/2003 v odvetviach plynárenstva a elektrickej energie v Európe (záverečná správa)

1. Úvod

1. Dobré fungujúce trhy s energiou, ktoré zabezpečujú bezpečné dodávky energie za konkurenčné ceny, sú kľúčom k dosiahnutiu rastu a blahobytu spotrebiteľov v Európskej únii. Na dosiahnutie tohto cieľa sa EÚ rozhodla otvoriť európske trhy s plynom a elektrickou energiou pre hospodársku súťaž a vytvoriť jednotný európsky energetický trh. Tento proces otvorenia trhu výrazne zmenil fungovanie trhov, priniesol na trh nové príležitosti, viedol k zavedeniu nových výrobkov a služieb. Vďaka hospodárskej súťaži sa ceny energií v Európe spočiatku znížili v súlade so základnými zásadami trhu.
2. Napriek dosiahnutému pokroku sa však ešte nedosiahli ciele otvorenia trhu. Napriek liberalizácii vnútorného trhu s energiou naďalej existujú prekážky voľnej hospodárskej súťaže. Výrazné zvýšenie veľkoobchodných cien plynu a elektrickej energie, ktoré nie je možné v celom rozsahu zdôvodniť vyššími prvotnými nákladmi na palivá a záväzkami súvisiacimi s ochranou životného prostredia, pretrvávajúce sťažnosti na prekážky vstupu na trh a obmedzené možnosti zákazníkov pri výbere viedli Komisiu k tomu, aby v júni 2005 začala vyšetrovanie týkajúce sa fungovania európskych trhov s plynom a elektrickou energiou. Toto vyšetrovanie na základe článku 17 nariadenia 1/2003¹ o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže bolo zamerané na hodnotenie prevládajúcich podmienok hospodárskej súťaže a stanovenie príčin zisteného nesprávneho fungovania trhu. V záverečnej správe (oznámení Komisie) sú zhrnuté výsledky vyšetrovania, ktoré sú podrobnejšie uvedené v technickej prílohe k záverečnej správe².
3. Hoci sa vyšetrovanie v odvetví začalo v čase, keď sa zdalo, že spotrebiteľia nevyužívajú všetky výhody liberalizácie, je potrebné od úplného začiatku zdôrazniť, že predmetom vyšetrovania nebolo popísať pokrok dosiahnutý v procese liberalizácie a z nej vyplývajúce výhody. V tomto smere sa dosiahlo veľa a zákazníci na trhoch, ktoré boli úspešne liberalizované, stále patria medzi tých, ktorí využívajú možnosť širokého výberu dodávateľov a služieb. V porovnaní so zákazníkmi v iných členských štátoch takisto platia v priemere ceny, ktoré vo väčšej miere odrážajú výšku nákladov. Komisia je preto naďalej presvedčená, že neexistuje alternatíva procesu liberalizácie. Je preto nutné zabezpečiť, aby boli existujúce smernice

¹ Nariadenie Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 Zmluvy o ES (Ú. v. ES L 1, 4.1.2003, s. 1), zmenené a doplnené nariadením Rady (ES) č. 411/2004 (Ú. v. EÚ L 68, 6.3.2004, s. 1).

² Pracovný dokument zamestnancov Komisie, Správa GR pre hospodársku súťaž o vyšetrovaní v energetickom sektore – SEK(2006) 1724.

v oblasti liberalizácie úplne a účinne transponované.³ Aby však zákazníci mohli v plnom rozsahu pocítiť pozitívny dosah, je potrebné urobiť viac.

4. Vyšetrovanie v energetickom odvetví sa zameralo na určenie oblastí, v ktorých hospodárska súťaž ešte dobre nefunguje, a tých oblastí, ktorými sa je nutné zaoberať čo najrýchlejšie, aby liberalizácia priniesla svoje ovocie. Na účely vyšetrovania boli kľúčové oblasti zaradené do skupín s týmito názvami: 1) koncentrácia na trhu/ovládanie trhu, 2) vertikálna nepriepustnosť (najmä nevhodné oddelenie sieťových činností od dodávky), 3) nedostatočná integrácia trhu (vrátane chýbajúceho regulačného dohľadu v prípade cezhraničných záležitostí), 4) nedostatočná transparentnosť, 5) tvorba cien, 6) druhotné trhy, a 7) vyrovnávacie trhy a 8) skvapalnený zemný plyn (SZP).
5. Nedostatky zistené v týchto kľúčových oblastiach si vyžadujú urýchlené opatrenia a uprednostniť by sa mali tieto štyri oblasti: 1) dosiahnutie efektívneho oddelenia sieťových činností od dodávky, 2) odstránenie regulačných medzier (najmä tých, ktoré sa týkajú cezhraničných záležitostí), 3) riešenie koncentrácie na trhu a prekážok vstupu na trh, a 4) zvýšenie transparentnosti trhových operácií. Zámery Komisie týkajúce sa regulačných návrhov, ktoré sa majú v tomto smere vypracovať, sú uvedené v jej oznámení „Vyhliadky vnútorného trhu s plynom a elektrickou energiou“⁴, ktoré sa predkladá súčasne so záverečnou správou.

1.1. Širší kontext

6. Zavedenie hospodárskej súťaže na trhy s plynom a elektrickou energiou v Európe je neoddeliteľnou súčasťou európskej energetickej politiky, ktorej cieľom je dosiahnutie troch úzko súvisiacich cieľov: konkurencieschopný a efektívny energetický sektor, bezpečnosť dodávky a trvalá udržateľnosť. Všetci európski spotrebitelia, t. j. domácnosti, komerční a priemyselní užívatelia, sú vo veľkej miere závislí od bezpečného a spoľahlivého poskytovania energie za konkurenčné ceny. Takisto je veľmi dôležité dosiahnuť cieľ Únie – primeranú ochranu životného prostredia – čoho dôkazom je záväzok znížiť emisie skleníkových plynov prostredníctvom implementácie Kjótskeho protokolu. Vyšetrovanie v odvetví sa preto musí vnímať v tomto širšom politickom kontexte.
7. Európska energetická politika bola vytýčená v oznámení Komisie k jarnému zasadaniu Európskej rady v roku 2006⁵, ktoré sa týkalo obnovennej stratégie rastu a pracovných miest. Uvedené oznámenie zaraďuje vytvorenie efektívnej a integrovanej energetickej politiky medzi hlavné priority Komisie. Tento cieľ bol ďalej vyzdvihnutý v zelenej knihe Komisie „Európska stratégia pre trvalo udržateľnú, konkurencieschopnú a bezpečnú energiu“⁶, ktorú Komisia prijala v marci 2006.

³ Komisia uskutočňuje v tomto ohľade konania vo veci porušenia proti mnohým členským štátom – pozri ďalšie informácie v oznámení Komisie „Vyhliadky vnútorného trhu s plynom a elektrickou energiou“, na ktoré sa odvoláva ďalej v texte.

⁴ KOM(2006) 841, oznámenie Komisie, Vyhliadky vnútorného trhu s plynom a elektrickou energiou.

⁵ Čas zaradiť vyššiu rýchlosť – Výročná správa o pokroku v oblasti rastu a zamestnanosti, 25.1.2006.

⁶ KOM(2006) 105 konečné znenie, 8.3.2006, SEK(2006) 317.

8. Záverečná správa z vyšetrovania v odvetví sa predkladá súčasne so strategickým prehľadom energií v EÚ vypracovaným Komisiou⁷ a energetickým balíkom, ktorý obsahuje uvedené „Oznámenie o vyhlídkach vnútorného trhu s plynom a elektrickou energiou“ a opatrenia nadväzujúce na zelenú knihu. Zohľadňuje sa aj práca vykonaná v rámci Pracovnej skupiny na vysokej úrovni pre konkurencieschopnosť, energiu a životné prostredie, ktorá vo svojej prvej správe prijatej v júni 2006 zdôraznila potrebu lepšieho fungovania trhov s elektrickou energiou a plynom.
9. Zo všetkých týchto dokumentov vyplýva, že tieto tri politické ciele „konkurencieschopnosť, bezpečnosť dodávky a trvalá udržateľnosť“ sú úzko prepojené a vzájomne sa dopĺňujú. Konkurencieschopné trhy vysielajú potrebné signály pre investície, čo vedie k bezpečnosti dodávky nákladovo najefektívnejším spôsobom. Vytvorenie konkurencieschopného vnútorného trhu takisto umožní energetickým spoločnostiam v EÚ pôsobiť na trhu väčšieho rozmeru, čím sa zlepši ich schopnosť prispieť k bezpečnosti dodávky. Sily na trhu súčasne zaväzujú európskych prevádzkovateľov, aby využívali nákladovo najefektívnejšie spôsoby výroby, ktoré môžu v primeranom regulačnom prostredí prispieť k trvalej udržateľnosti. Spotrebitelia si budú môcť vybrať medzi rôznymi poskytovateľmi a zmluvnými systémami, a tak potenciálne znížiť svoje náklady na elektrickú energiu a prispôsobiť svoju spotrebu trhovému vývoju. Konkurenčné ceny odrážajúce náklady pomôžu podporiť energetickú efektívnosť, čím sa môže znížiť závislosť od vonkajších dodávateľov a podporiť cieľ Únie, ktorým je trvalá udržateľnosť a bezpečnosť dodávky.
10. Záverečná správa sa zameriava na aspekty hospodárskej súťaže v európskej energetickej politike a na pretrvávajúce prekážky vytvorenia jednotného európskeho energetického trhu. Okrem skutočnosti, že tento aspekt si plným právom zasluhuje dôkladnú analýzu, zameranie je určené aj procedurálnym rámcom (nariadenie 1/2003), v rámci ktorého bolo vykonané vyšetrovanie. To neznamená, že napríklad ciele dosiahnuť bezpečnosť dodávky sa nezohľadňujú pri hodnotení pravdepodobných prokonkurenčných a protikonkurenčných účinkov v kontexte uplatňovania pravidiel Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže v individuálnych prípadoch. Konkurencieschopný vnútorný trh je skutočne kľúčovým nástrojom pre dosiahnutie tohto cieľa. V kontexte vyšetrovania v odvetví sa však pozornosť zamerala najmä na hospodársku súťaž.

1.2. Postup vedúci k prijatiu správy

11. Vyšetrovanie v odvetví európskych energetických trhoch sa začalo 17. júna 2005. Počiatočné výsledky boli predložené vo forme zoznamu hlavných problémov, ktorý bol zverejnený 15. novembra 2005. Po uverejnení predbežnej správy 16. februára 2006 začala Komisia verejnú konzultáciu. Zainteresované strany vo svojich podaniach uvítali správu, obvykle oceňovali jej objektivnosť, ako aj množstvo informácií. Príspevky prišli od spoločností pôsobiacich v odvetví, od subjektov, ktoré už pôsobia na trhu aj nových subjektov, od národných regulačných orgánov, orgánov pre hospodársku súťaž, poradenských spoločností, právnických firiem, obchodníkov

⁷ KOM(2007) 1, oznámenie Komisie, „Energetická politika v Európe“.

v oblasti energie, prevádzkovateľov sietí, zákazníkov, priemyselných združení a vnútroštátnych vládnych agentúr.

12. Väčšina zainteresovaných strán podporuje závery, hoci sa vyskytli odchýlky v hodnotení závažnosti situácie a v tom, či sa situácia zlepšuje alebo nie. Pokiaľ ide o možnosti napredovania, bola vyjadrená tak podpora, ako aj odpor voči myšlienkam obsiahnutým v predbežnej správe, ktoré sa týkali napríklad štrukturálneho oddelenia, zatiaľ čo niektoré strany žiadali dokonca o radikálnejšie nápravné opatrenia. Vo všeobecnosti, vertikálne integrované spoločnosti, ktoré už pôsobia na trhu, neboli za ďalšie opatrenia, zatiaľ čo spotrebitelia, obchodníci/nové subjekty na trhu a orgány podporovali myšlienku nových legislatívnych iniciatív.

2. ZÁVERY

13. Hlavné závery vyšetrovania v odvetví možno - ako už bolo uvedené - zatriediť do ôsmich skupín. Hoci existujú určité jasné rozdiely medzi plynárenským sektorom a sektorom elektrickej energie, mnohé podobnosti a vzájomné prepojenia medzi sektormi si žiadajú spoločnú prezentáciu.

2.1. Koncentrácia na trhu

14. **Trhy s plynom a elektrickou energiou na veľkoobchodnej úrovni ostávajú svojím rozsahom národnými a obvykle si zachovávajú vysokú úroveň koncentrácie z obdobia pred liberalizáciou. Vzniká tak príležitosť na ovládanie trhu.**
15. Veľkoobchod s plynom sa vyvíja pomaly a existujúce subjekty si udržiavajú dominantné postavenie na svojich tradičných trhoch, pričom vo veľkej miere ovládajú odvetvové dovozy plynov a/alebo domácu výrobu plynu. Existujúce subjekty obchodujú iba s malou časťou svojho plynu na burzách s plynom („strediskách“). Pri malom počte nových subjektov na maloobchodných trhoch je výber zákazníkov a konkurenčný tlak obmedzený. Celkový obraz je v prípade potenciálnych nových subjektov obrazom závislosti od vertikálne integrovaných už existujúcich subjektov v oblasti služieb v celom dodávateľskom reťazci.
16. Aj keď je obchod s elektrickou energiou rozvinutejší, predaj na veľkoobchodných trhoch s elektrickou energiou obvykle odráža značnú úroveň koncentrácie vo výrobe. Analýza obchodovania na energetických burzách ukazuje, že na mnohých z nich majú výrobcovia energie možnosť ovládať trh zvýšením cien, čo znepokojuje i mnohých zákazníkov. Analýza obchodovacích pozícií na termínových trhoch, ktorá celkove poukazuje na menšiu koncentráciu, svedčí o tom, že trhy s elektrickou energiou závisia od malého počtu dodávateľov s dlhými pozíciami (t. j. vyrábajú viac, ako následne predávajú). Analýza výrobných portfólií poukazuje aj na to, že hlavní výrobcovia dokážu stiahnuť kapacitu, aby zvýšili ceny.
17. V kontexte vyšetrovania bola vypracovaná štúdia o úrovniach koncentrácie v sektore elektrickej energie.⁸ Hodinová analýza koncentrácie poukazuje na to, že dokonca aj v čase mimo špičky zostávajú trhy vysoko koncentrované, a že úrovne

⁸ Touto problematikou sa zaoberá samostatná kapitola v technickej prílohe k záverečnej správe.

koncentrácie, dokonca aj na menej koncentrovaných trhoch, dosahujú v čase špičky značné úrovne. Analýza založená na hodinových meraniach trhovej štruktúry odhalila aj to, že na určitých trhoch dlhodobé zmluvy a v menšej miere potreba kapacitných rezerv môžu posilniť úrovne koncentrácie. Analýza poukazuje aj na to, že existujúca úroveň kapacity prepojenia nepostačuje na výrazné zníženie koncentrácie.

2.2. Vertikálna nepriepustnosť

18. Súčasná úroveň oddelenia sieťových záujmov od dodávky má negatívny vplyv na fungovanie trhu a na stimuly investovať do sietí. Predstavuje hlavnú prekážku pre vstup nových subjektov na trh, čím je ohrozená aj bezpečnosť dodávky.
19. Novým subjektom vstupujúcim na trh často chýba efektívny prístup ku sieťam (v prípade plynu aj k skladovaniu a k staniciam skvapalneného zemného plynu) napriek existujúcim opatreniam pre oddelenie činností. Existuje podozrenie, že prevádzkovatelia siete/infraštruktúry uprednostňujú svoje vlastné pridružené spoločnosti (diskriminácia). Vertikálna integrácia spôsobuje, že sa rozhodnutia týkajúce sa prevádzky a investícií neprijímajú v záujme prevádzkovania siete/infraštruktúry, ale na základe záujmov integrovanej spoločnosti v oblasti dodávky (vrátane sieťového pripojenia pre konkurenčné elektrárne). Takto sa veľmi poškodzuje bezpečnosť dodávky.
20. Zistilo sa, že existuje ďalšia forma vertikálnej nepriepustnosti, a to integrácia výroby/dovozu a záujmov v oblasti dodávky v rámci rovnakej skupiny. Táto forma vertikálnej integrácie znižuje motiváciu existujúcich subjektov obchodovať na veľkoobchodných trhoch, a tak vedie k nízkej likvidite na týchto trhoch. Najmä prevaha dlhodobých dodávateľských zmlúv medzi výrobcami plynu a dovozcami pôsobiacimi na trhu veľmi obmedzuje prístup nových subjektov k plynu na prvotných trhoch. Podobne sú aj aktíva na výrobu elektrickej energie v rukách niekoľkých už existujúcich dodávateľov, alebo sú nimi nepriamo ovládané, na základe dlhodobých dohôd o nákupe elektrickej energie, ktoré poskytujú existujúcim subjektom kontrolu nad základnými vstupmi na veľkoobchodné trhy. Nízke úrovne likvidity sú prekážkou vstupu na trhy s plynom aj elektrickou energiou.

2.3. Integrácia trhu

21. Cezhraničný predaj v súčasnosti nespôsobuje žiadne významné obmedzenie hospodárskej súťaže. Subjekty, ktoré už pôsobia na trhu, zriedkavo vstupujú ako konkurenti na iné národné trhy. Nedostatočná alebo nedostupná cezhraničná kapacita a rôzne štruktúry trhu bránia integrácii trhu.
22. V prípade plynu je kapacita dostupná na rozvodoch slúžiacich na cezhraničný dovoz obmedzená. Nové subjekty nedokážu zabezpečiť tranzitnú kapacitu na kľúčových trasách a kapacitu potrebnú na vstup na nové trhy. Primárna kapacita na tranzitných rozvodoch je veľmi často ovládaná už existujúcimi subjektami na základe minulých zmlúv uzavretých pred liberalizáciou, ktoré nepodliehajú obvyklým pravidlám prístupu pre tretie strany. Už existujúce subjekty nemajú motiváciu zvýšiť kapacitu pre potreby nových subjektov. Tento stav posilňujú neúčinné mechanizmy riadenia preťaženia, ktoré sťažujú zabezpečenie dokonca aj malých objemov krátkodobej, prerušiteľnej kapacity na sekundárnom trhu. V mnohých prípadoch neboli nové

subjekty schopné získať dostatočnú kapacitu dokonca ani vtedy, keď došlo k rozšíreniu kapacity tranzitných rozvodov. Rozšírenie kapacity je vo všeobecnosti prispôsobené potrebám dodávateľských podnikov už existujúcich subjektov.

23. V oblasti elektrickej energie bráni integrácii nedostatočná kapacita prepojovacích vedení a chýbajúca primeraná motivácia investovať do ďalšej kapacity, aby sa odstránili už dlho existujúce problematické miesta. Na určitých hraniciach okrem toho stále existuje dlhodobé predliberalizačné rezervovanie kapacít, a to napriek rozhodnutiu Európskeho súdneho dvora, že takéto rezervovanie nie je zlučiteľné s právnymi predpismi ES, pokiaľ nebolo oznámené podľa smernice 96/92/ES. Zlepšenie prístupu k existujúcim prepojovacím vedeniam si vyžaduje lepšie spôsoby riadenia preťaženia. Lepšie využitie kapacity však často nie je v záujme vertikálne integrovaných prevádzkovateľov sietí.

2.4. Transparentnosť

24. Chýbajú spoľahlivé a včasné informácie o trhoch

25. Užívatelia siete vyžadujú väčšiu transparentnosť, ktorá presahuje súčasné minimálne požiadavky stanovené právnymi predpismi EÚ. Osobitný význam majú údaje týkajúce sa dostupnosti siete, najmä v prípade elektrických prepojovacích sietí a tranzitných plynovodov. Takisto musia byť vo väčšej miere dostupné údaje o prevádzke výrobnnej kapacity a skladovaní plynu. Najmä v prípade elektrickej energie bolo zistené, že pravidlá o primeranom správaní na trhu a dohľade nad trhom sa medzi jednotlivými členskými štátmi výrazne líšia, pretože na úrovni EÚ sú málo zosúladené požiadavky na transparentnosť.
26. Aby sa zabezpečili rovnaké podmienky, všetci účastníci trhu vyžadujú, aby informácie boli sprístupnené za rovnakých podmienok a včas. V súčasnosti existuje asymetria medzi vertikálne integrovanými existujúcimi subjektami a ich konkurentmi. Lepšou transparentnosťou by sa minimalizovali riziká pre nových účastníkov na trhu, čím by sa obmedzili prekážky vstupu na trh a zvýšila dôvera na veľkoobchodných trhoch a dôvera v cenové signály. Existuje jasná potreba zabezpečiť, aby na základe zverejnených informácií nedošlo k žiadnej tajnej dohode, a hoci je obchodné tajomstvo dôležité, nemala by existovať možnosť narušenia efektívnej transparentnosti poskytnutím príliš širokého priestoru na interpretáciu.

2.5. Tvorba cien

27. **Aby sa spotrebiteľom poskytli všetky výhody otvorenia trhu, je potrebná efektívnejšia a transparentnejšia tvorba cien. Mnoho užívateľov iba v malej miere dôveruje mechanizmom tvorby cien, pričom regulované sadzby dodávky pod úrovňou trhových cien odrádzajú nové subjekty od vstupu na trh.**
28. V zmluvách o dovoze plynu sa využívajú cenové indexy, ktoré sú naviazané na ropné deriváty (napr. ľahké alebo ťažké palivo), a preto sa ceny riadili vývojom na trhoch s ropou. Táto nadväznosť vedie k tomu, že veľkoobchodné ceny nereagujú na zmeny v ponuke a dopyte po plyne, čo poškodzuje bezpečnosť dodávky. V prípade dlhodobých zmlúv o dovoze sa nečrtá žiadny jasný trend smerom k trhovejšiemu cenovému mechanizmu. Zabezpečenie likvidity je rozhodujúcim

faktorom pre zvýšenie dôvery v tvorbu cien v strediskách obchodu s plynom, čo zníži mieru naviazanosti na ropu.

29. Tvorba cien elektrickej energie je komplexná. Zvýšenie cien primárnych palív určite zohralo úlohu v nedávnom vývoji cien elektrickej energie, najmä v elektrárnach na hranici rentability. Zdá sa však, že existujú aj iné dôvody pre nedávne zvýšenia cien. Podobne ešte nie je celkom jasný vplyv systému obchodovania s emisnými kvótami v EÚ na ceny elektrickej energie.
30. V niekoľkých členských štátoch mali regulované sadzby negatívny vplyv na vývoj konkurencieschopných trhov, pretože v porovnaní s trhovými cenami boli stanovené na veľmi nízkych úrovniach a vzťahujú sa na veľkú časť trhu, čím v skutočnosti spôsobujú opätovnú reguláciu. Podobne sa v niekoľkých členských štátoch uvažovalo o osobitných opatreniach na zníženie účtov za elektrickú energiu v prípade priemyselných odvetví s vysokou spotrebou elektrickej energie. Takéto systémy musia byť zlučiteľné s antitrustovými pravidlami a pravidlami štátnej pomoci.

2.6. Druhotné trhy

31. **Hospodárska súťaž na maloobchodnej úrovni je často obmedzená. Trvanie maloobchodných zmlúv s priemyselnými zákazníkmi a miestnymi distribučnými spoločnosťami môže mať podstatný vplyv na možnosti alternatívnych dodávateľov úspešne vstúpiť na trh.**
32. Kumulatívny účinok dlhého trvania zmlúv, zmlúv uzavretých na dobu neurčitú, zmlúv s ustanoveniami o tichom obnovení zmluvy a dlhých lehôt na ukončenie zmlúv môže byť závažný. Analýza svedčí o tom, že miera, do akej sú priemyselní zákazníci pripútaní k dodávateľom dlhodobu pôsobiacim na trhu, sa medzi členskými štátmi výrazne líši.
33. Zákazníci požadujú konkurenčné ponuky od nových dodávateľov a ľutujú, že chýbajú paneurópske ponuky na dodávku. Počet konkurenčných ponúk, ktoré zákazníci dostávajú, je veľmi neuspokojivý v niektorých členských štátoch, ktoré sa vyznačujú vysokou úrovňou koncentrácie.
34. V prípade plynu hospodársku súťaž obmedzujú opatrenia týkajúce sa spôsobu, ako môžu zákazníci disponovať so svojim plynom, spolu s obmedzujúcimi praktikami dodávateľov pokiaľ ide o miesta dodávky, a bránia týmto zákazníkom dosiahnuť hospodárnosť. V prípade elektrickej energie obsahujú určité štandardné zmluvy obmedzenia, ktoré môžu vyvolať aj obavy týkajúce sa hospodárskej súťaže.

2.7. Vyrovnávacie trhy

35. Na vyrovnávacích trhoch sa v súčasnosti často uprednostňujú subjekty, ktoré už pôsobia na trhu a vytvárajú prekážky brániace vstupu nových subjektov. Veľkosť súčasných vyrovnávacích zón je príliš malá, čo vedie k zvýšeným nákladom a chráni vplyv existujúcich subjektov na trhu.
36. V prípade plynu sa v dôsledku súčasných malých vyrovnávacích zón zvyšuje zložitosť prepravy plynu a náklady na ňu v rámci Európy. Náklady sa zvyšujú na

základe veľmi zložitých a v každej zóne odlišných pravidiel a povinnosťou rezervovať kapacitu v každom hraničnom mieste. Tieto problémy sa zhoršili i vďaka časovému faktoru: čím je vyrovnávacie obdobie kratšie, tým je riziko nerovnováhy pre dodávateľa vyššie. Všetky tieto aspekty vytvárajú hlavné prekážky vstupu nových dodávateľov na trh, ktoré vertikálne integrované existujúce subjekty sotva majú záujem odstrániť. Navyše, vyrovnávacie poplatky, náklady na zúčtovanie a penále nie sú transparentné a často obsahujú neopodstatnené pokuty v prospech subjektov, ktoré už pôsobia na trhu. Aby sa na vyrovnávacích trhoch vytvorili rovnaké podmienky a aby sa obmedzili prekážky brániace vstupu nových subjektov, je potrebné efektívne oddelenie.

37. V oblasti elektrickej energie sú trhy, na ktorých prevádzkovatelia prenosových systémov musia získať vyrovnávaciu a rezervnú energiu, vysoko koncentrované, čo poskytuje výrobcovi priestor ovládať trh. To môže viesť k prekážkam brániacim vstupu nových dodávateľov, ktorí musia čeliť veľkému riziku vysokých nevyvážených cien a/alebo vysokým sieťovým poplatkom (do tej miery, že vyrovnávacie náklady sú zahrnuté do nákladov siete). Koncentrácia na vyrovnávacích trhoch by sa mohla znížiť, ak by sa zväčšil geografický rozmer oblastí kontroly. Zosúladenie režimov vyrovnávacích trhov by bolo dôležitým krokom k zväčšeniu oblastí kontroly, k zlepšeniu integrácie trhu a zjednodušeniu obchodu. V niektorých členských štátoch, štrukturálny vzťah medzi prevádzkovateľmi prenosových systémov (PPS) a ich pridruženým výrobným závodom motivuje PPS k nákupu nadmernej rezervnej kapacity a/alebo k zaplateniu vysokých cien, čím dochádza k uprednostňovaniu ich pridruženej výrobnéj pobočky. Výsledky poukazujú na to, že množstvo nakúpených kapacitných rezerv sa medzi jednotlivými PPS výrazne líši.

2.8. Trhy so skvapalneným zemným plynom (SZP)

38. Dodávkami SZP sa rozširuje prvotná dodávateľská základňa, a preto sú tieto dodávky dôležité pre bezpečnosť dodávok ako aj pre hospodársku súťaž medzi prvotnými dodávateľmi. Stále je však potrebné dať reálnu podobu potenciálu v oblasti dodávok SZP s cieľom uprednostniť menej koncentrované druhotné trhy.
39. SZP tradične dovážajú existujúce národné subjekty, ktoré vlastnia aj terminály na SZP, a táto situácia zabránila zvýšeniu hospodárskej súťaže na druhotných trhoch v oblasti dovozu SZP. Nedávny vývoj však poukazuje na to, že viac kapacity smeruje k novým subjektom vstupujúcim na trh a samotným výrobcovi. Je pravdepodobné, že to bude mať pozitívny vplyv na hospodársku súťaž na druhotných trhoch, pokiaľ takéto účinky nebudú zmarené protikonkurenčnými pravidlami alebo správaním. Do staníc SZP boli investované značné prostriedky a v nasledujúcich rokoch sa plánujú ďalšie investície. Pri investíciách do niektorých staníc SZP sa využili výnimky z povinnosti poskytnúť prístup tretím stranám na základe testu uplatňovaného vnútroštátnymi regulačnými orgánmi pod dohľadom Komisie. Cieľom tohto testu je dosiahnuť rovnováhu medzi *ex ante* stimulmi v oblasti investovania a hospodárskou súťažou po uskutočnení investície. I keď sú skúsenosti veľmi pozitívne, je možné dosiahnuť ďalšie zlepšenia.

3. NÁPRAVNÉ OPATRENIA

40. S cieľom vyriešiť nesprávne fungovanie trhu, ktoré sa zistilo pri vyšetrowaní v odvetví, a výrazne zlepšiť rozsah hospodárskej súťaže je nutné uplatniť nápravné opatrenia v oblasti hospodárskej súťaže aj v oblasti regulácie. Uplatňovanie právnych predpisov v oblasti hospodárskej súťaže môže byť výrazným prínosom, ale samo osebe nemôže otvoriť trhy, ani vyriešiť všetky nedostatky zistené v rámci vyšetrowania v odvetví: preto je potrebných aj niekoľko regulačných opatrení.

3.1. Uplatňovanie právnych predpisov v oblasti hospodárskej súťaže

41. Na dosiahnutie maximálneho vplyvu vykonávacích opatrení Komisie je potrebné úplné a kombinované využívanie právomocí Komisie v rámci antitrustových pravidiel (články 81, 82 a 86 Zmluvy o ES), kontroly fúzií (nariadenie 139/2004)⁹ a kontroly štátnej pomoci (články 87 a 88 Zmluvy o ES). Komisia prísne postihuje porušenia právnych predpisov Spoločenstva v oblasti hospodárskej súťaže (antitrust) v sektore vždy, keď si to vyžaduje záujem Spoločenstva, v úzkej spolupráci s vnútroštátnymi orgánmi pre hospodársku súťaž.

3.1.1. Koncentrácia na trhu

42. **Koncentrácia na trhu bola stanovená ako hlavný problém v rámci dosiahnutia úspešnej liberalizácie.** Ovládanie trhu zo strany monopolov, ktoré pochádza ešte spred liberalizácie, nebolo doteraz narušené. Z tohto dôvodu sú nevyhnutné opatrenia Komisie na základe nariadenia o fúziách s cieľom zabezpečiť, aby sa konkurenčná štruktúra na príslušných trhoch (ktoré majú v súčasnosti vo väčšine prípadov národný rozsah) ďalej nezhoršovala. V nedávnych prípadoch fúzií sa uplatnili nápravné opatrenia ako napríklad predaj podielov podniku, uvoľňovanie zmluvy a/alebo plynu. Okrem toho sa ako hlavná téma vynorila otázka vplyvu dlhodobých zmlúv na prvej úrovni na koncentráciu na druhotných trhoch.
43. Programy uvoľňovania energie (t. j. aukcie s elektrickou energiou prostredníctvom virtuálnej elektrárne a programy uvoľňovania plynu) sú prostriedkom na rozvoj likvidity trhu a na zlepšenie možností pre vstup nových subjektov. Predstavujú vhodné nápravné opatrenia, pokiaľ ide o obavy súvisiace s hospodárskou súťažou nielen v oblasti fúzie, ale aj v rámci antitrustových pravidiel. Aby boli úplne účinné, musia byť dobre vypracované a mať široký rozsah pôsobnosti. Značné skúsenosti s takýmito programami získali orgány pre hospodársku súťaž a regulačné orgány na vnútroštátnej úrovni (napríklad, v Španielsku, Francúzsku, Rakúsku, Nemecku) a Európska komisia (v prípadoch fúzií), čo umožnilo týmto orgánom vyhnúť sa nástrahám a zabezpečiť účinnosť týchto programov. V prípade plynu majú takéto programy uvoľňovania ďalšiu výhodu v tom, že pravdepodobne zvýšia likviditu stredísk obchodu s plynom, čím sa podporí zavedenie cenových signálov, ktoré nie sú negatívne ovplyvnené nadväznosťou plyn-ropa-cena.
44. Platné antitrustové právne predpisy za určitých okolností povoľujú v prípade porušenia pravidiel hospodárskej súťaže uplatňovať ako nápravné opatrenia

⁹ Nariadenie Rady (ES) č. 139/2004 z 20. januára 2005.

aj d'alekosiahlejšie štrukturálne opatrenia. Je to v tých prípadoch, keď by nápravné opatrenia v oblasti správania neboli natoľko efektívne, aby ukončili porušovanie, keď existuje značné riziko pretrvávajúceho alebo opakovaného porušenia, ktoré sa odvodzuje od samotnej štruktúry podniku, alebo keď by nápravné opatrenia v oblasti správania boli obtiažnejšie.¹⁰

3.1.2. *Vertikálna nepriepustnosť*

45. **Vždy, keď sú porušenia hospodárskej súťaže umožnené vertikálnou integráciou medzi dodávkou, výrobou a infraštruktúrou a nedostatočným oddelením, musí Komisia uplatniť celý rozsah svojich právomocí s cieľom zabrániť budúcemu zneužitiu.**
46. Vyšetrovanie v odvetví takisto potvrdilo, že vertikálne zviazanie trhov dlhodobými zmluvami na druhej úrovni je prioritou v rámci preskúmania prípadových situácií podľa právnych predpisov v oblasti hospodárskej súťaže, a podľa potreby na účely poskytnutia usmernenia. V prípade, že takéto zmluvy, uzavreté dominantnými firmami, vylučujú trh, môže dôjsť k porušeniu článku 81 alebo 82 Zmluvy o ES, okrem prípadu, ak sa popritom dosiahne kompenzačné zlepšenie efektívnosti v prospech spotrebiteľov.¹¹ Podobne môžu mať aj dohody o nákupe elektrickej energie v sektore elektrickej energie účinky vylúčenia.
47. Koncentrácia zmlúv o dovoze plynu v rukách niekoľkých existujúcich subjektov je okrem toho jedným z hlavných dôvodov, prečo sa nerozprúdi hospodárska súťaž na následnej úrovni obchodu. Napriek tomu, že táto skutočnosť ako taká nevyvoláva otázky týkajúce sa existujúcich a budúcich zmlúv na prvej úrovni, vyžaduje si pozornosť, pokiaľ ide o ich vplyv na druhotné trhy.

3.1.3. *Integrácia trhu*

48. **K nepriepustnosti môže dôjsť aj na ďalších úrovniach hodnotového reťazca, najmä pokiaľ ide o prístup k infraštruktúre (prenosové a distribučné siete a/alebo skladovacie zariadenia), najmä v prípadoch cezhraničného prístupu, čo bráni integrácii trhu.** Takýto prístup sa môže zablokovat' v dôsledku dlhodobých zmlúv o prenose a v dôsledku súvisiaceho rizika nahromadenia kapacity. Opatrenia v tejto oblasti by mali zahŕňať analýzu vplyvov dlhodobých zmlúv uzavretých pred liberalizáciou na hospodársku súťaž a zlučiteľnosti takýchto zmlúv s pravidlami hospodárskej súťaže.
49. Ďalšími vážnymi zdrojmi obáv sú okrem toho nedostatok investícií a odložené investície prenosových spoločností s vertikálne integrovanými dodávateľskými spoločnosťami. Je potrebné pripomenúť, že jeden vnútroštátny orgán pre hospodársku súťaž zistil, že prevádzkovateľ vertikálne integrovanej siete

¹⁰ Pozri článok 7 ods. 1 a odôvodnenie 12 nariadenia 1/2003.

¹¹ V analýze dlhodobých zmlúv sa stratené investície, ak príslušné subjekty nejaké zrealizovali, zohľadňujú - pozri usmernenie Komisie o uplatňovaní článku 81 ods. 3 Zmluvy o ES (Ú. v. EÚ C 101, 27.4.2004, s. 97, odsek 44).

úmyselne zastavil investičný projekt, aby priniesol prospech svojej dodávateľskej pobočke, a teda zbavil konkurentov prístupu k ďalšej kapacite.¹²

50. **Rozdelenie trhu zostáva jednou z najvážnejších prekážok** integrácie trhu. Boj proti tajným dohodám medzi subjektami pôsobiacimi na trhu zostáva prioritou v rámci uplatňovania antitrustových opatrení a odráža všeobecnú prioritu Komisie bojovať proti pokusom podnikov radšej koordinovať ako konkurovať.

3.2. Štrukturálne otázky a regulačné prostredie podporujúce hospodársku súťaž

51. Závery vyšetrovania v odvetví umožnia Komisii, aby zamerala svoje vykonávacie opatrenia na najzávažnejšie problémy uvedené v správe. Takisto uľahčia Komisii stanoviť účinné nápravné opatrenia, ktoré môžu efektívne vyriešiť problémy v oblasti hospodárskej súťaže zistené v individuálnych prípadoch.
52. **Je však nutné zaoberať sa súčasne kľúčovými problémami, ktoré sa týkajú štruktúry trhu, a regulačným prostredím**, aby sa odstránilo nesprávne fungovanie trhov, ktoré sa preukázalo pri vyšetrovaní.

Pri vyšetrovaní v odvetví sa zistili tieto hlavné základné nedostatky v konkurenčnej štruktúre súčasných trhov s elektrickou energiou a plynom:

- **štrukturálne konflikty záujmov: systematický konflikt záujmov spôsobený nedostatočným oddelením** sietí od konkurencieschopných častí odvetvia,
- **medzery v regulačnom prostredí: pretrvávajúca regulačná medzera**, najmä v prípade cezhraničných záležitostí. Zavedené regulačné systémy sú neurčité a nedoriešené,
- **chronický nedostatok likvidity** na veľkoobchodných trhoch s elektrickou energiou aj plynom: našim trhom chýba elixír života a trh naďalej ovládajú predliberalizačné monopoly,
- **všeobecný nedostatok transparentnosti** trhových operácií v odvetví.

Komisia sa zaoberá možnosťami regulačných opatrení na úrovni ES vo svojom oznámení „Vyhliadky vnútorného trhu s plynom a elektrickou energiou“. Závery vyšetrovania v odvetví a vyplývajúce nedostatky uvedené ďalej v texte podporujú a potvrdzujú analýzu, ktorú Komisia predložila v uvedenom oznámení.

3.2.1. Oddelenie činností

53. **Vyšetrovanie v odvetví potvrdilo záver, že je nutné vyriešiť systematický konflikt záujmov spočívajúci vo vertikálnej integrácii dodávateľských a sieťových činností**, ktorý viedol k nedostatku investícií do infraštruktúry a k diskriminácii. Kľúčovou úlohou je zabezpečiť, aby vlastníci alebo prevádzkovatelia sietí nemali stimuly narušené dodávateľskými záujmami pridružených spoločností. Toto je dôležité najmä v čase, keď Európa potrebuje veľmi

¹² Taliansky orgán pre hospodársku súťaž nedávno prijal opatrenia proti existujúcemu prevádzkovateľovi, ktorý uplatňoval taktiku odkladania v prípade rozšírenia dôležitého dovozného rozvodu .

veľké investície na zabezpečenie bezpečnosti dodávky a vytvorenie integrovaných a konkurencieschopných trhov.

54. Aby sa dosiahol tento cieľ, bude nutné výrazne posilniť súčasnú neprimeranú úroveň oddelenia. Tým by sa následne aj uľahčila spolupráca medzi prevádzkovateľmi sietí.
55. Ekonomické ukazovatele potvrdzujú, že oddelenie vlastníctva v plnom rozsahu je najefektívnejší spôsob, ako zabezpečiť možnosť voľby pre užívateľov energie a podporiť investovanie. Dôvodom je skutočnosť, že v sieťových odvetviach oddelené spoločnosti nie sú ovplyvňované prekrývajúcimi sa záujmami v oblasti dodávky/výroby, pokiaľ ide o investičné rozhodnutia. Takisto sa tým eliminuje príliš podrobná a komplexná regulácia a neprimerané administratívne zaťaženie. Model nezávislého prevádzkovateľa siete by zlepšil súčasnú situáciu, ale vyžadoval by si detailnejšiu, obmedzujúcu a nákladnú reguláciu a nebol by taký efektívny, pokiaľ ide o riešenie nízkych stimulov pre investície do sietí.
56. Okrem toho sa v rámci verejnej konzultácie neodhalili žiadne značné synergické efekty spojené s vertikálnou integráciou. V skutočnosti skúsenosti ukazujú, že v prípadoch, keď došlo k oddeleniu vlastníctva, tak prevádzkovateľ sieťových činností, ako i (výrobca a) dodávateľ energie i po oddelení naďalej prosperujú.

3.2.2. Regulačné prostredie

57. Napriek tomu, že by oddelenie vlastníctva značne prispelo k vyriešeniu problémov súvisiacich s ovládaním trhu a nedostatkom likvidity, je jasné, že budú potrebné aj ďalšie opatrenia. Ako potvrdzuje vyšetrowanie v odvetví, **Európa potrebuje výrazne posilniť právomoci regulačných orgánov a zlepšiť koordináciu na európskej úrovni.** To úzko súvisí so závermi predloženými Komisiou v jej oznámení „Vyhliadky vnútorného trhu s plynom a elektrickou energiou“. Iba posilnený regulačný rámec môže zabezpečiť transparentný, stabilný a nediskriminačný rámec, ktorý potrebuje odvetvie na rozvoj hospodárskej súťaže a na realizáciu budúcich investícií.
58. Hlavnými zložkami takéhoto posilneného rámca by mali byť:
- väčšie právomoci nezávislých vnútroštátnych regulačných orgánov pre oblasť energie,
 - posilnená koordinácia medzi vnútroštátnymi regulačnými orgánmi pre oblasť energie,
 - posilnená spolupráca medzi prevádzkovateľmi prenosových systémov (PPS), a
 - výrazne vyššia konzistentnosť regulácie v prípade cezhraničných záležitostí.
59. **Posilnená koordinácia medzi vnútroštátnymi regulačnými orgánmi pre oblasť energie so silnejšou úlohou Spoločenstva pri dohľade s cieľom zabezpečiť záujmy vnútorného trhu,** najmä pokiaľ ide o cezhraničné záležitosti a oblasti, ktoré sú rozhodujúce pre vstup na trh, bude potrebná na prekonanie súčasnej regulačnej medzery v tejto oblasti, ktorá sa nedá odstrániť iba samotným uplatňovaním pravidiel hospodárskej súťaže. Možnosťami regulačných opatrení sa zaoberá oznámenie „Vyhliadky vnútorného trhu s plynom a elektrickou energiou“.

3.2.3. Chronický nedostatok likvidity

60. Posilnené pravidlá o oddelení činností a zlepšené regulačné prostredie, najmä v prípade cezhraničných záležitostí, by mali trvalo udržateľným spôsobom, v strednodobom horizonte, vo veľkej miere vyriešiť problémy týkajúce sa ovládania trhu a nedostatku likvidity, prínosom dodatočných dodávok na koncentrované národné trhy. **V krátkodobom horizonte však pretrvávajú vážne obavy týkajúce sa nedostatku potrebnej likvidity** a trvalého ovládania veľkoobchodných trhov, čo vedie k vyšším cenám na maloobchodných trhoch práve v čase, keď má dôjsť k úplnej liberalizácii 1. júla 2007.
61. Ako už bolo uvedené, uplatňovanie právnych predpisov v oblasti hospodárskej súťaže bude dôležitým nástrojom riešenia akéhokoľvek protikonkurenčného správania v tomto smere. Možno však bude potrebné viac. Keďže úrovne koncentrácie na trhoch s plynom a elektrickou energiou zostali vysoké, čo často vyplýva z existencie monopolov pred liberalizáciou, vnútroštátne regulačné orgány pre oblasť energie by mali analyzovať podmienky na príslušných trhoch v spolupráci s orgánmi pre hospodársku súťaž a predložiť vhodné návrhy. Opatrenia, ktoré v minulosti prijali mnohé členské štáty, zahŕňajú programy uvoľňovania (t. j. aukcie s elektrickou energiou prostredníctvom virtuálnej elektrárne a programy uvoľňovania plynu).
62. Je potrebné tiež poznamenať, že určité členské štáty zaviedli na základe vnútroštátnych právnych predpisov limity týkajúce sa vlastníctva výroby elektrickej energie a kontroly nad dlhodobými zmluvami o plyne na prvotnej úrovni (dovozy a vnútroštátna výroba), ktoré sú účinným opatrením na rýchle zníženie ovládania trhu. V prípade elektrickej energie by takéto opatrenia mohli zahŕňať buď predaj alebo výmenu aktív elektrární v európskom meradle. V prípade plynu by mohlo ísť o uvoľnenie zmluvy, výmeny zmlúv a/alebo predaj domácej výroby, ktoré boli uplatnené v nedávnych prípadoch fúzie. Rozšírenie malých oblastí PPS a zavedenie otvorenejších a flexibilnejších výberových konaní v prípade vyrovnávacej energie by mohlo znížiť súčasné vysoké úrovne koncentrácie na vyrovnávacích trhoch a odstrániť prekážky vstupu na trh, čo by malo s pozitívnym vplyvom na veľkoobchodné trhy.
63. Pri vyšetrovaní v odvetví sa okrem toho vyzdvihol význam posilnenia možností vstupu na trh prostredníctvom investícií do novej výrobnéj infraštruktúry a infraštruktúry na dovoz plynu, ako aj prísneho uplatňovania pravidla „využitie alebo strata“ v prípade infraštruktúry a vhodných výrobných zariadení.

3.2.4. Nedostatočná transparentnosť trhových operácií

64. Všeobecne sa pripúšťa, že by sa mal ďalej zlepšovať **prístup k trhovým informáciám**. Všetky príslušné trhové informácie by sa mali uverejňovať priebežne a včas. Akékoľvek výnimky by sa mali veľmi prísne obmedziť do takej miery, aby sa znížilo riziko tajných dohôd. Usmernenia, ako aj monitorovanie a prípadne úprava existujúcej regulácie by mali slúžiť na ďalšie posilnenie transparentnosti v plynárenskom odvetví a odvetví elektrickej energie. Zamýšľané návrhy sú načrtnuté v oznámení „Vyhliadky vnútorného trhu s plynom a elektrickou energiou“.

3.2.5. *Ďalšie dôležité otázky*

65. Okrem týchto štyroch základných oblastí je potrebné zvážiť ďalšie otázky týkajúce sa trhového prostredia podporujúceho hospodársku súťaž. V súvislosti s týmito otázkami Komisia vyjadrila osobitné návrhy regulačných opatrení na úrovni ES vo svojom oznámení „Vyhliadky vnútorného trhu s plynom a elektrickou energiou“.
66. **Regulované maloobchodné sadzby môžu mať silný deformačný vplyv** a v určitých prípadoch zabrániť vytvoreniu liberalizovaných trhov. Je nesmierne dôležité, aby sa posúdil vplyv zostávajúcich regulovaných sadzieb dodávky na rozvoj hospodárskej súťaže, a aby sa odstránili deformácie¹³.
67. Aby prístup k novej infraštruktúre nebol nadmerne obmedzený, Komisia by mala naďalej zabezpečovať, aby **výnimky z ustanovení o prístupe neboli pre rozvoj hospodárskej súťaže škodlivé**. Je dôležité, aby boli projekty naďalej kontrolované individuálne s prísnyim uplatňovaním zásad hospodárskej súťaže, so snahou dosiahnuť vhodnú rovnováhu medzi podnetmi pre investovanie *ex ante* a hospodárskou súťažou *ex post* a zjednodušiť postupy pre udeľovanie výnimiek.
68. Aby sa dosiahla jednotná európska sieť z hľadiska užívateľa siete, je potrebné primerane zosúladiť **štruktúru trhu, najmä pokiaľ ide o metódy, ktoré majú vplyv na cezhraničný obchod**. Opatrenia sú potrebné v prípadoch, keď súčasná kapacita nie je dostatočná na vytvorenie kapacity prepojavacieho vedenia, ktorá predstavuje nutnú podmienku rozvoja hospodárskej súťaže a integrácie trhov. Tieto ciele sa môžu dosiahnuť iba prostredníctvom intenzívnejšej spolupráce medzi vnútroštátnymi regulačnými orgánmi, ktorá povedie k intenzívnejšej cezhraničnej spolupráci medzi PPS v rámci dobre definovaného procedurálneho rámca.
69. Aby sa **na trh zaviedlo viac kapacity na prenos plynu**, bude dôležité objasniť právne postavenie dlhodobých zmlúv o prenose plynu uzatvorených *pred liberalizáciou* na základe druhej smernice o plyne¹⁴, ktoré už teraz podliehajú prísnemu pravidlu „využitia alebo straty“ a pravidlám hospodárskej súťaže.
70. Potrebné sú ďalšie zmeny týkajúce sa spôsobu **rozdeľovania obmedzenej kapacity prepojavacieho vedenia**. V prípade elektrickej energie by sa mali v najväčšej možnej miere podporovať implicitné aukcie deň vopred alebo podobné opatrenia, aby sa zabezpečila maximálna miera využitia prepojavacích vedení. PPS by mali mať aj stimuly na maximalizovanie cezhraničnej kapacity sprístupnenej trhu.¹⁵
71. Aby sa zabezpečili dostatočné záruky efektívneho prístupu, **mal by sa prehodnotiť prístup tretej strany k zariadeniam na skladovanie plynu s cieľom dosiahnuť správnu rovnováhu medzi potrebou efektívneho prístupu a zachovaním stimulov na vytvorenie nových skladovacích kapacít**.

¹³ V prípade trhového segmentu domácností je potrebné dosiahnuť správnu rovnováhu medzi hospodárskou súťažou a záväzkami vyplývajúcimi zo všeobecnej verejnej služby.

¹⁴ Smernica 2003/55/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom (Ú. v. EÚ L 176, 15.7.2004, s. 57 - 78). Nahrádza prvú smernicu o plyne.

¹⁵ Napríklad obmedzená kapacita, ktorú niektorí PPS uchovávajú v rezervách na mimoriadne situácie, sa môže ponúknuť na trhu ako prerošiteľná kapacita a môže sa podľa potreby odkúpiť späť, napríklad pomocou cezhraničných poplatkov za preťaženie.

72. **Systém monitorovania obchodu na veľkoobchodných trhoch (napr. burzách s elektrickou energiou)** by zvýšil dôveru účastníkov trhu v trh a obmedzil by riziko manipulácie s trhom. Regulačným orgánom by malo byť umožnené, aby v tomto kontexte zhromažďovali a vymieňali si príslušné informácie. Mali by mať právomoc odporučiť vykonávacie opatrenia alebo právomoc uskutočňovať takéto vykonávacie opatrenia sami.

4. ZÁVER

73. Pri vyšetrovaní v odvetví sa zistili mnohé závažné nedostatky, ktoré bránia európskym užívateľom a spotrebiteľom energie využiť všetky výhody procesu liberalizácie. Výsledky vyšetrovania podporujú závery oznámenia „Vyhliadky vnútorného trhu s plynom a elektrickou energiou“, ktoré vypracovala Komisia v nadväznosti na zelenú knihu a v priebehu prípravy Strategického prehľadu energií v EÚ. V rámci týchto iniciatív sa predkladajú zámery Komisie týkajúce sa návrhov regulačnej reformy so zámerom na vnútorný trh s energiou, ktorý prispieva k trvalej udržateľnosti, konkurencieschopnosti a bezpečnosti dodávky. Záverečná správa okrem toho a súčasne uvádza aj závery týkajúce sa vykonávacích opatrení podľa právnych predpisov ES v oblasti hospodárskej súťaže. Obidva tieto dokumenty sa zameriavajú na identifikáciu a odstránenie prekážok v rámci vytvorenia jednotného európskeho trhu s energiou, v ktorom spotrebiteľia plne využívajú výhody otvorenia trhov hospodárskej súťaži.